

Vägivaldse õpetaja eest hoiab last ainult vanem

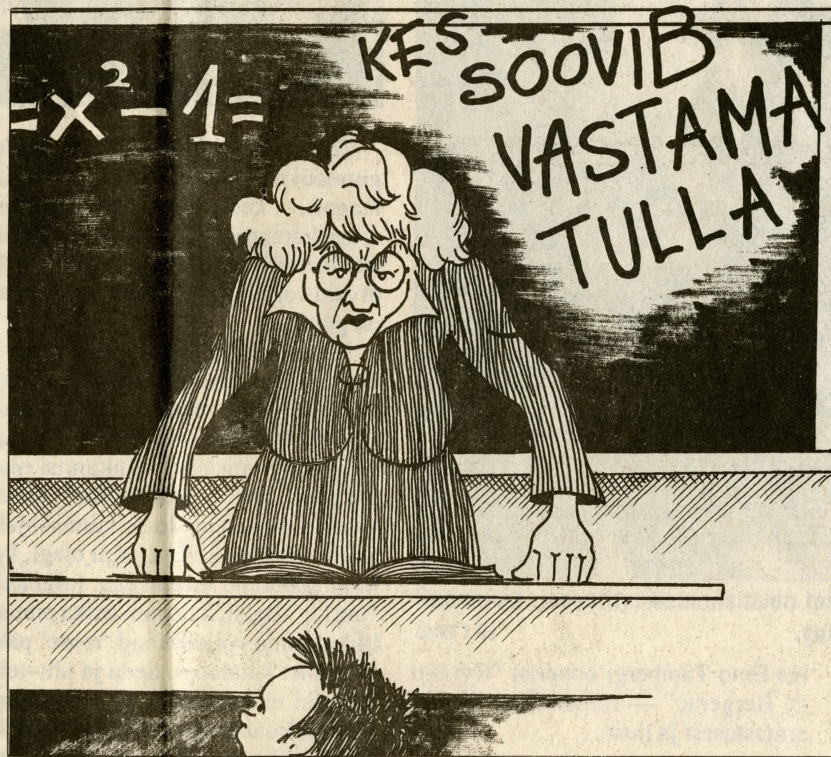
Seitsmeaastane tüdruk läks hommikul rõõmsal meelel kooli, sest esimest korda oli ta ise, ilma ema abita, endale pat-sid pähe pununud. Rõõm jäi aga üüri-keseks. Juba esimeses tunnis kutsus õpetaja ta klassi ette. "Sulle paras veel lüpsik kätte anda ja oledki lüpsja val-mis," parastas õpetaja. "Mine kammi oma juuksed ära!" Klassikaaslaste naeru saatel jooksis tüdrukuke välja, kus ta võis pisaratele vaba voli anda.

Tallinna lastehaigla psühholoogi Anu Harjo sõnul on sellest sügisest laste füüsilise ja emotsionaalse väärkohtlemise juhtumid koolides sagenenud. "Me ei jõua enam kõiki lapsi vastugi võtta," kurdab ta. Viimase kolme kuu jooksul on haiglasse sat-tunud tõsisemate koolivägivalla tun-nusmärkidega umbes kümme last, liht-salt psühholoogi jutul ja ravil käib umbes viisteist õpilast kuus.

Õpetajad tarvitavad laste kallal põhiliselt emotsionaalset vägivalda, mille tagajärjel kannatavad lapsed peavalude, närvilisuse, koolineuroo-side ja kõhuvalude all, neil esineb sil-made tõmblemist ja närvilisi liigutusi.

Õpetajad püüavad vaimse terroriga areneva isiksuse täiesti maadliki suruda. Füüsilist vägivalda kasutavad õpetajad vähem, kuid esineb ka korra-likku raputamist ja vastu käsi löömist, vahel lüüakse pähe.

Pedagoogid terroriseerivad sageda-mini keskastme lapsi ja abituriente. Rohkem kasutavad emotsionaalset ja füüsilist väärkohtlemist reaalinete õpetajad. Psühholoogi hinnangul on põhjuseks laste suutmatuse omandada

HEIKI MAIBERG

kõiki reaalseid nõutaval tasemel. Õpetajad püüavad teadmised lastele teistmoodi "pähe suruda". Samuti on väga vähestel reaalinete õpetajate pedagoogiharidus — nad võivad küll olla väga head teadlased ja spetsialis-tid, kuid mitte head pedagoogid.

Anu Harjo sõnul tungivad kooliõpetajad sageli lapse eraellu. Unustatakse, et laita tuleb lapse tegu, mitte maha teha tema isiksust ja peret. Sageli püüavad õpetajad ennast õigus-tada ja endale poolehoidu võita lapse

eksimusest teistele rääkides ja seda või-mendades. "Kui laps teeb vea, peab see jääma õpetaja ja lapse vahele," rõhutab psühholoog.

Kaasõpilased kasutavad nõrgemate suhtes rohkem füüsilist, sageli julma vägivalda, tõdeb Anu Harjo. Haiglasse on toodud tugevasti pekstud lapsi verevalumite ja põrutustega, samuti trepist alla tõugatud.

Kaasõpilaste peksmist tuleb kõige tihedamini ette seitsmendas kuni ühek-sandas klassis. Enamasti pektakse

kambaga.

Harjo hinnangul terroriseerivad kaasõpilasi põhiliselt need, kellele on kodus liiga palju lubatud. Nende hulka kuulub tema sõnul ka rikkamate vane-mate lapsi. Vähe sellest, et õpilased üksteist vanemate ahakoti järgi paika panevad, raha järgi teevad laste vahel vahet ka mõned õpetajad. Siiani on koolides pedagooge, kes panevad õpi-lasele hindeid tema ema–isa positi-siooni või rikkust arvestades.

Koolivägivalla all kannatavad Anu Harjo andmetel põhiliselt nõrga närvisüsteemiga, üksikute vanemate kasvatatud ja vaesemad lapsed.

Anu Harjo hinnangul on sügisene järsk koolivägivalla kasv mingil määral seotud pensionäridest pedagoogide kooli tagasi tulekuga. "Kindlasti on nende seas ka väga häid pedagooge, kuid paljudel on vananenud peda-googilised meetodid, mis ei kõlba tänapäeva kooli," leiab psühholoog. "Enne uuesti kooli tööle asumist oleks neil tulnud ennast täiendada."

Teiseks vägivalla põhjuseks peab Harjo õpetajate arvamust, et nad on oma kohalt kõigutamatud. "Arvatakse, et kuna õpetajatest on puudus, ei lase keegi neid lahti," tõdeb psühholoog. Praegu on väga soodus aeg autoritaar-setele pedagoogidele, kes ei julge õpilastele tunnistada, et ka nemad või-vad eksida.

Paljudes Tallinna koolides on koolipsühholoogid, kuid Harjo kinni-tusel ei taha õpilased sageli nende jutule minna. "Lapsed ise põhjendavad seda kartusega, et õpetajad näevad, kui

nad sisenevad psühholoogi juurde," ütleb Harjo. Sageli puudub koolis üldse eraldi psühholoogikabinet ja õpilasi võetakse vastu õpetajate toas. Samuti suhtleb enamik koolipsühholooge tihedalt sama kooli pedagoogidega ega suuda seetõttu kunagi jääda erapoole-tuks — seega jääb kaotajaks alati laps.

Lastehaigla psühholoogi sõnul püüavad koolid vägivaldajuhtumeid enamasti varjata, kinnitades, et nende koolis on kõik korras. "Lapsesõb-ralikust koolist on küll veel väga vara rääkida," kinnitab ta.

Vestlusest ühe koolipsühholoogiga selgus, et lapsed on talle mõnikord õpetajate vägivallatsemisest rääkinud. "Olen sellest koolidirektorile teada andnud, kuid põhjendusega, et kedagi ei ole asemele võtta, jäetakse selline pedagoog edasi tööle. Mõne õpetajaga on direktor ka vestelnud — sellest on veidikeks ajaks kasu olnud, kuid peagi jätkab pedagoog endises vaimus," räägib koolipsühholoog.

Kuna koolid õpilasi ei kaitse, saab last koolivägivalla eest kaitsta ainult lapsevanem. Kui laps hakkab kooli väl-tima, keeldub õppimast ja muutub närviliseks, siis tähendab, et seal on midagi lahti. Kui vanem ei suuda ise probleemi lahendada, võiks paluda psühholoogide abi. Kui mõni õpetaja kasutab koolis lapse kallal füüsilist või emotsionaalset vägivalda ja kool ei sekku, tuleks laps panna teise kooli.

MARIKA RAISKI